

АНАЛІЗ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Анотація. Розглянуто особливості аналізу кошторису бюджетних установ. Запропоновано шляхи покращення управління бюджетними коштами задля більш ефективного виконання кошторису. Розглянуто правильність формування кошторису та внесення змін у процесі виконання.

Аннотация. Рассмотрены особенности анализа сметы бюджетных учреждений. Предложены пути улучшения управления бюджетными средствами для более эффективного выполнения сметы. Рассмотрена правильность формирования сметы и внесения изменений в процессе выполнения.

Annotation. The features of the analysis of the budgetary establishments' estimates are considered. The ways of improving budgetary funds management for the sake of more effective implementation of the estimate are offered. The correctness of formation of the estimate and its modification in the course of performance is considered.

Ключові слова: аналіз кошторису, доходи, видатки, бюджетні установи.

Кошторис бюджетних установ є складовою місцевого бюджету бюджетної системи країни. Тому актуальним завданням бюджетної системи є вдосконалення механізму формування та реалізації кошторису бюджетних установ. Важливу роль в управлінні діяльністю бюджетних установ відіграють раціональна організація та методика обліку й аналізу результатів виконання кошторису.

Питанню обліку та аналізу доходів і витрат кошторису бюджетних установ присвячені праці Атамаса П. Й., Голікова В. І., Л. Гуцайлук, Джоги Р. Т., Зіміної І. А., Ю. Іванечко, Канєвої Т. В., Матвєєвої В. О., В. Сопка та ін. [1 – 7]. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених, слід зазначити, що проблема пошуку нових підходів до формування кошторисів бюджетних установ в умовах стрімких ринкових перетворень та обмеженості фінансових ресурсів потребує подальшого науково-практичного дослідження. Значною мірою це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, спрямованими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності.

Метою дослідження є обґрунтування ролі та вдосконалення методичного забезпечення аналізу кошторису доходів та видатків бюджетної установи.

Слід зазначити, що кошторис – нормативний плановий документ, відповідно до якого функціонує бюджетна установа [8]. Процедура складання, затвердження та виконання кошторису бюджетних установ затверджено Постановою Кабінету Міністрів України 28 лютого 2002 року № 228 "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ" [9]. У ній передбачено послідовність дій при затвердженні кошторису. Фінансування установ без затвердженого в установленому порядку кошторису забороняється.

Установи, які утримуються за рахунок коштів бюджетів, для забезпечення своєї діяльності та виконання покладених на них функцій, складають кошторис, який є важливим інструментом формування, управління й контролю фінансової політики бюджетної установи.

Кошторис визначає:

загальний обсяг коштів бюджетної установи;

цільове надходження коштів;

спрямування коштів для виконання визначених державою функцій упродовж року (відповідно до призначення)

[8].

Бюджетні установи не мають власних оборотних коштів і покривають витрати (видатки) за рахунок бюджетних асигнувань (доходів загального фонду) та надходження позабюджетних коштів (доходів спеціального фонду). До складу доходів загального фонду відносять асигнування з державного і місцевого бюджету на видатки установи та інші заходи. До складу спеціального – власні надходження (спеціальні кошти, кошти на виконання окремих доручень, інші власні надходження), субвенції, одержані з бюджетів іншого рівня, та інших доходів спеціального фонду.

Аналіз виконання кошторису бюджетної установи здійснюється на основі бюджетної класифікації – єдиного систематизованого групування доходів, видатків і фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України.

Доходи, видатки та витрати бюджетних установ є самостійними об'єктами обліку, проте в системі бухгалтерського обліку бюджетних установ розглядаються у взаємозв'язку, оскільки зв'язок між ними має причинно-наслідковий характер.

Бюджетна класифікація має такі складові:

- класифікація доходів бюджету;
- класифікація видатків;
- класифікація фінансування бюджету;
- класифікація боргу.

За результатами аналізу можуть бути виявлені такі відхилення між фінансовими показниками (таблиця).

Особливої уваги заслуговує аналіз виконання кошторису спеціального фонду бюджету. Необхідно зазначити, що планування дохідної та видаткової частин спеціального фонду бюджету стосується головним чином тільки основних груп власних надходжень бюджетної установи, до яких, як правило, не належать суми за дорученнями, благодійні внески, гранти, подарунки, але кошти яких у подальшому вносяться на рахунки обліку спеціального фонду бюджету [10].

Таблиця

Характеристика відхилень у сумах видатків бюджетних установ

Вид відхилення видатків	Характеристика
Перевищення фактичних видатків над затвердженими асигнуваннями може свідчити про	невжиття керівництвом установи необхідних заходів щодо приведення видатків відповідно до бюджетних асигнувань, взяття зобов'язань понад асигнування, що є бюджетним правопорушенням та призводить до утворення небюджетної заборгованості; використання наявних на початок року запасів; отримання робіт, послуг, товарів, які на початок року перебували у складі дебіторської заборгованості
Фактичні видатки, менші за затвержені асигнування, свідчать про	економічне та раціональне використання бюджетних коштів; планування зайвих асигнувань; утворення дебіторської заборгованості, накопичення запасів; несвоєчасне відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з фактичними видатками
Перевищення фактичних видатків над касовими свідчить про	погашення дебіторської заборгованості, що обліковувалася на початок року; утворення кредиторської заборгованості на кінець звітного періоду; списання запасів, які були придбані раніше
Касові видатки, менші за затвержені асигнування, свідчать про	зменшення асигнувань; неповне фінансування установ
Перевищення касових видатків над фактичними може свідчити про	погашення кредиторської заборгованості, що обліковувалася на початок року; збільшення запасів; утворення дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду

Щоб удосконалити методику складання та виконання кошторису видатків бюджетної установи, варто:

1) підвищити її оперативність і аналітичність. Для цього треба впорядкувати та уніфікувати й стандартизувати процес документування з урахуванням вимог новітнього програмного забезпечення. Тобто замінити процес обробки та систематизації первинних документів самими працівниками бухгалтерії на спеціалізовані новітні програми, які б дали можливість оперативно та ефективно обробляти інформацію на електронних носіях. Такі програми набагато полегшили б роботу економістів та бухгалтерів;

2) залучити тимчасово вільні бюджетні кошти та їх залишки у розпорядників із метою здійснення першочергових бюджетних видатків, недопущення касових розривів у процесі виконання бюджетів.

Отже, аналіз кошторису бюджетних установ є важливим для перевірки ефективності витрачання бюджетних коштів. Аналіз необхідний для виявлення ризиків порушення розрахункової дисципліни фінансово-бюджетної установи. Основним шляхом покращення дотримання фінансово-бюджетної дисципліни є вдосконалення обліку, посилення контрольних функцій за господарською та фінансовою діяльністю установи. Науковим результатом даного дослідження є систематизація шляхів покращення управління бюджетними коштами. Незважаючи на проведені наукові дослідження з питань аналізу кошторису доходів та видатків бюджетних установ, все ж таки необхідним є подальше вивчення даного питання.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних організаціях: навчальний посібник / П. Й. Атамас. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 284 с. 2. Бухгалтерський облік у бюджетних організаціях / В. І. Голіков, І. А. Зіміна, О. І. Сідень та ін. – Миколаїв: УДМУ, 2002. – 362 с. 3. Гуцайлук Л. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: первинні документи та облікові реєстри: навчальний посібник / Гуцайлук Л., Сопко В., Іванечко Ю. – К. : ЦНЛ, 2006. – 60 с. 4. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посібн. / Р. Т. Джога. – К. : КНЕУ, 2006. – 483 с. 5. Канева Т. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посібн. / Канева Т. В. – К. : Книга, 2004. – 180 с. 6. Матвеева В. Бюджетные организации: бухгалтерский учет и налогообложение. Т. 2 / Матвеева В., Замазий С. – 4-е изд. перер. и доп. – Х. : Фактор, 2004. – 474 с. 7. Александров В. Т. Планирование, облік, звітність, контроль у бюджетних установах: навч. посібн. / В. Т. Александров. – К. : АВТ ЛТД, 2004. – 387 с. 8. Отенко І. П. Аналіз у бюджетних та банківських установах: навчальний посібник / І. П. Отенко, О. Ю. Мішин, С. В. Мішина. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 240 с. 9. Порядок складання,

розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетними установами, затверджений Постановою КМУ № 228 від 28 лютого 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 10. Шевчук А. О. Кошторис – основний плановий документ бюджетної установи / А. О. Шевчук // Баланс-Бюджет. – 2009. – № 3. – С. 13–17.